

SŁUŻBY FORTYFIKACYJNE W POZNANIU 1828-1914

Festungs-Bau-Direction
Fortification Posen
Fortification Posen Ost
Fortification Posen West

wersja skrócona
bez nazwisk oficerów

SŁUŻBY FORTYFIKACYJNE W POZNANIU 1828-1914

WERSJA SKRÓCONA (PEŁNA Z NAZWISKAMI OFICERÓW JEST W NUMERZE 8.3)

Wersja 3: poprawiony inżynier w 1896

KORPUS INŻYNIERÓW INGENIEUR-CORPS											ARTYLERIA ARTILLERIE					
POZNAŃ						INSPEKTORATY					POZNAŃ					
DYREKCJA BUDOWY TWIERDZY POZNAŃ FESTUNGS-BAU-DIREKTION 1830–1877 FORTYFIKACJA POZNAŃ FORTIFIKATION POSEN 1878–1913 FORTYFIKACJA POZNAŃ WSCHÓD i FORTYFIKACJA POZNAŃ ZACHÓD FORTIFIKATION POSEN OST i FORTIFIKATION POSEN WEST 1914						INSP. INŻYNIERYJNY INGENIEUR-INSPECTION	INSPEKTORAT TWIERDZ FESTUNGS-INSPECTION				SKŁAD ARTYLERYJSKI ARTILLERIE-DEPÔT					
Dyrektor Budowy Twierdzy Festungs-Bau-Directeur		Oficer inżynierski twierdzy Ingenieur-Offizier vom Platz		Oficerowie Fortifikations--Dienst		Garnizonowy Dyrektor Budowlany V Korpusu Armijnego Garrison-Bau-Director b. V. Armee-Corps		Personel budowlany: Wallmeistere Festungs-Oberbauwarte Festungs-Bauwarte itd. [bez jednego do trzech pisarzy i sekretarzy]		Inspektorat inżynierski Ingenieur-Inspection	Inspektorat twierdzy [siedziba] Festungs-Inspection		Inspektor twierdzy Festungs-Inspecteur	Personel budowlany: Festungs-Oberbauwarte Festungs-Bauwarte itp.	Oficer artyleryjski (od 1834) 1. (Erste) Artillerie-Offizier vom Platz	Drugi oficer artyleryjski (od 1883) 2. (Zweite) Artillerie-Offizier vom Platz
1817							–									
1818							–									
1819							przy General-Commando in Posen: Cap. Meyer (1. Bryg. Inż.)									
1820							j.w.									
1821							przy General-Commando in Posen Cap. Meyer (z 1. Insp. Inż.)									
1822							j.w.									
1823							j.w.									
1824							j.w.									
1825							jako Garnison-Bau-Director b. V. Armee-Corps Cap. Meyer									
1826							j.w.									
1827							j.w.									
1828	Ad interim commandirt zu Posen: Cap. Moritz v. Prittwitz (ze Sztabu Korpusu)						7+?	Ad interim Cap. Köppe (3. Insp. Inż.)	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec] Piława Gdańsk Grudziądz Toruń +Poznań	Mjr. v. Borcke		–	–	

1829	<i>Ad interim commandirt zu Posen:</i> Cap. Moritz v. Prittwitz (ze Sztabu Korpusu)				7	<i>Ad interim</i> Cap. Köppe (3. Insp. Inż.)	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Mjr. v. Borcke		-	-
1830	<i>Festung-Bau-Directeur:</i> Cap. Moritz v. Prittwitz				8	<i>Ad interim</i> Cap. Köppe (3. Insp. Inż.)	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Mjr. v. Borcke		-	-
1831	Cap. Moritz v. Prittwitz				6	Cap. Köppe	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Oberstltm. v. Borcke		-	-
1832	Cap. Moritz v. Prittwitz				4	Cap. Köppe	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Oberstltm. v. Borcke		-	-
1833	Cap. Moritz v. Prittwitz				4	Cap. Köppe	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Oberstltm. v. Borcke		-	-
1834	Cap. Moritz v. Prittwitz				5	<i>Ad interim</i> Cap. Blecken v. Schmeling	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Oberstltm. v. Borcke	Cap. Vallette		-
1835	Cap. Moritz v. Prittwitz				5	<i>Ad interim</i> Cap. Hardenack	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Oberstltm. v. Borcke	Cap. Vallette		-
1836	Cap. Moritz v. Prittwitz				9	<i>Ad interim</i> Cap. Hardenack	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Oberst v. Borcke	Mjr. Vallette		-
1837	Mjr. Moritz v. Prittwitz				12	Cap. Hardenack	b.d.	1	Wschodnio- i Zachodniopruski [Królewiec]	Oberst v. Borcke	Mjr. Vallette		-
1838	Mjr. Moritz v. Prittwitz				11	Cap. Hardenack	b.d.		REORGANIZACJA			Mjr. Vallette	-
								1	2 [Berlin] Poznań Kolobrzeg Stralsund Szczecin Kostrzyn Spandau	Oberst Leopold Brese			
1839	Mjr. v. Prittwitz				10	Cap. Hardenack	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst Leopold Brese	Cap. v. Maltitz		-
1840	Mjr. v. Prittwitz				10	Cap. Hardenack	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst Leopold Brese	Cap. v. Maltitz		-
1841	Cap. Carl Reichel				7	Cap. Oettinger (2. Insp. Inż.)	b.d.	1	2 [Berlin]	<i>Ad interim</i> Mjr. v. Studnitz	Cap. Beyer		-
1842	Cap. Carl Reichel				8	Cap. Oettinger (2. Insp. Inż.)	b.d.	1	2 [Berlin]	Mjr. v. Studnitz	Cap. Beyer		-
1843	Hptm. Carl Reichel				9	<i>Ad interim</i> Hptm. Döring	b.d.	1	2 [Berlin]	Mjr. v. Studnitz	Hptm. Beyer		-
1844	Mjr. Carl Reichel				9	Hptm. Döring	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberstltm. v. Studnitz	Hptm. Schmidt		-
1845	Mjr. Carl Reichel				7	Hptm. Zimmermann	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberstltm. v. Studnitz	Hptm. Schmidt		-
1846	Mjr. Carl Reichel				7	Hptm. Ferdinand Kressner	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberstltm. v. Studnitz	Hptm. Schmidt		-
1847	Mjr. Carl Reichel				6	Hptm. Ferdinand Kressner	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberstltm. v. Studnitz	Hptm. Schmidt		-
1848	Mjr. Carl Reichel				7	Hptm. Ferdinand Kressner	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst v. Studnitz	Hptm. v. Leszinsky		-
1849	Mjr. Carl Reichel				6	Hptm. Pirschner	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst v. Studnitz	Hptm. v. Leszinsky		-

1850	Mjr. Carl Reichel					7	Hptm. Pirschner	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst v. Studnitz		Hptm. v. Leszinsky	–
1851	Mjr. Carl Reichel					6	Hptm. Pirschner	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberstltm. Lindow		Hptm. Jungmann	–
1852	Mjr. Ewald Lange					7	Hptm. Bellmann	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst Lindow		Hptm. Jungmann	–
1853	Mjr. Ewald Lange					5	Hptm. Bernis	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst Blecken v. Schmeling		Hptm. Jungmann	–
1854	Mjr. Ewald Lange					5	Hptm. Bernis	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst Blecken v. Schmeling		Mjr. Köhn v. Jaski	–
1855	Mjr. Ewald Lange					5	Hptm. Bernis	b.d.	1	2 [Berlin]	Oberst Blecken v. Schmeling		Hptm. Wille	–
1856	Oberstltm. Ewald Lange					5	Mjr. Bernis (ze Sztabu Korpusu)	b.d.	1	2 [Berlin] +Swinoujście	Oberst Blecken v. Schmeling		Mjr. Wille	–
1857	Mjr. Julius Bernis					6	Hptm. Nowag	b.d.	REORGANIZACJA				Hptm. Schlawe	–
									1	7 [Berlin] Poznań Kostrzyn Spandau	Oberst Völcker			
1858	Mjr. Julius Bernis					4	Hptm. Nowag	b.d.	1	7 [Berlin]	Oberst Völcker		Mjr. Schlawe	–
1859	Mjr. Julius Bernis					3	Hptm. Nowag	b.d.	1	7 [Berlin]	Gen. Mjr. Völcker		Hptm. Kayser	–
1860	Oberstltm. Julius Bernis					4	Hptm. Franke	b.d.	1	7 [Berlin]	Gen. Mjr. Völcker		Hptm. lub Mjr. Kayser	–
1861	Oberstltm. Julius Bernis					3	Mjr. Franke (ze Sztabu Korpusu)	b.d.	1	7 [Berlin]	Gen. Mjr. Völcker		Hptm. lub Mjr. Kayser	–
1862	Oberst Julius Bernis ----- Mjr. Gustav Schroeder					2	Mjr. Franke (ze Sztabu Korpusu)	b.d.	1	7 [Berlin]	Oberst v. Kleist		Mjr. Kayser	–
1863	Mjr. Gustav Schroeder					2	Mjr. Franke (ze Sztabu Korpusu)	b.d.	1	7 [Berlin]	Oberst v. Kleist		Mjr. Kayser	–
1864	Mjr. Gustav Schroeder					2	nie ma	b.d.	1	7 [Berlin]	Oberst v. Kleist		Mjr. Simon	–
1865	Mjr. Gustav Schroeder					4	Hptm. From	b.d.	1	7 [Berlin]	Oberst v. Kleist		Mjr. Simon	–
1866	Oberstltm. Gustav Schroeder					3	–	b.d.	1	7 [Berlin] +Friedrichsort +Sondenburg-Düppel	Oberst Biehler		Mjr. Roehl	–
1867	Oberstltm. Gustav Schroeder					2	–	b.d.	1	7 [Berlin] +Rendsburg	Oberst Biehler		Mjr. Roehl	–
1868	Mjr. Wilhelm Daun					2	–	b.d.	REORGANIZACJA				Mjr. Roehl	–
									2	3 [Wrocław] Poznań Koźle Nysa Kłodzko Głogów	Oberst Weber			
1869	Mjr. Wilhelm Daun					3	–	b.d.	2	3 [Wrocław]	Oberst Weber		Mjr. Roehl	–
1870	Mjr. Wilhelm Daun					2	–	b.d.	2	3 [Wrocław]	p.o. Oberst Dürr		Mjr. Otto Schüssler	–
1871	Mjr. Wilhelm Daun					2	–	b.d.	2	3 [Wrocław]	p.o. Oberst Dürr		Mjr. Otto Schüssler	–
1872	Mjr. Wilhelm Daun					3	–	b.d.	2	3 [Wrocław]	Oberst Dürr		Mjr. Schlicht	–
1873	Mjr. Georg Lindow					4	–	b.d.	2	3	Oberst Dürr		Mjr. Neumann	–

										[Poznań] siedziba przeniesiona do Poznania				
1874	Mjr. Georg Lindow					4	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Gen. Mjr. Dürr		Mjr. Neumann	–
1875	Mjr. Georg Lindow					5	–	b.d.	2	3 [Poznań] zniesione Koźle	Oberst Franz v. Adler		Mjr. v. Sichert	–
1876	Mjr. Georg Lindow					9	–	9 Wallmeister	2	3 [Poznań]	Oberst Franz v. Adler		Mjr. Julius Dieckmann	–
1877	Mjr. Georg Lindow					9	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberst Franz v. Adler		Mjr. Julius Dieckmann	–
1878		Mjr. Eduard Heyde				10	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberst Franz v. Adler		Mjr. Julius Dieckmann	–
1879		Mjr. Schmoller				11	–	8 Wallmeister	2	3 [Poznań]	Oberst Franz v. Adler ----- Oberstltm. Schultz		Mjr. Julius Dieckmann	–
1880		Mjr. Alfred Kuntze				17	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Schultz		Maj. Witte	–
1881		Mjr. Alfred Kuntze				16	–	b.d.	2	3 [Poznań]	p.o. Mjr. Wilhelm Andreae		Mjr. Oscar Normann	–
1882		Mjr. Kuntze Alfred				13	–	7 Wallmeister	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Wilhelm Andreae		Mjr. Oscar Normann	–
1883		Mjr. Alfred Kuntze				13	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Wilhelm Andreae		Mjr. Emil Priwe	Hptm. Scheuerlein
1884		Oberstltm. Alfred Kuntze				13	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Wilhelm Andreae		Mjr. Emil Priwe	Hptm. Scheuerlein
1885		Oberstltm. Alfred Kuntze				10	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Wilhelm Andreae		Oberstltm. Emil Priwe	Hptm. Scheuerlein
1886		Mjr. Frhr. Hermann von Eyss				9	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberst Wilhelm Andreae ----- Oberstltm. Hermann Kasten		Mjr. Rudolph v. Kettler	Hptm. Scheuerlein
1887		Mjr. Frhr. Hermann von Eyss				10	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstltm. /Oberst Hermann Kasten		Mjr. Rudolph v. Kettler	Hptm. Max Behrens
1888		Mjr./Oberstltm. Frhr. Hermann von Eyss				13	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberst Hermann Kasten		Mjr./Oberstltm. Rudolph v. Kettler ----- Mjr. Victor Asbrand gen. von Porbeck	Hptm. Max Behrens
1889		Oberstltm. Frhr. Hermann von Eyss				15	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Rudolf Pagenstecher		Mjr. Victor Asbrand gen. von Porbeck	Hptm. Max Behrens
1890		Mjr. Leo Jordan				10	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Rudolf Pagenstecher		Mjr. Victor Asbrand gen. von Porbeck	Hptm. Saigge
1891		Oberstltm. Leo Jordan				9	–	2 Festungs-Bauwart I. Klasse 2 Festungs-Bauwart II. Klasse	2	3 [Poznań]	Oberst Rudolf Pagenstecher		Mjr. Victor Asbrand gen. von Porbeck	Hptm. Saigge
1892		Oberstltm. Leo Jordan				7	–	2 Festungs-Bauwart I. Klasse 3 Festungs-Bauwart II. Klasse 8 Wallmeister	2	3 [Poznań]	Oberst Rudolf Pagenstecher	1	Mjr. Oskar Giese	Hptm. Saigge
1893		Oberstltm. Leo Jordan				7	–	3 Festungs-Bauwart I. Klasse 3 Festungs-Bauwart II. Klasse 7 Wallmeister	2	3 [Poznań]	Oberstltm. Paul Wolff	1	Mjr. Oskar Giese	Hptm. Saigge
1894		Oberstltm. Friedrich Schlenther				9	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberst Leo Jordan	?	Mjr. Felix Klamroth	Hptm. Reinhold Brandt

1895		Oberstlt. Friedrich Schlenther				7	–	4 Festungs-Bauwart I. Klasse 1 Festungs-Bauwart II. Klasse 15 Wallmeister	2	3 [Poznań]	Oberst Leo Jordan	1	Mjr. Felix Klamroth	Hptm. Reinhold Brandt
1896		Mjr. v. Leipziger				10	–	4 Festungs-Bauwart I. Klasse 2 Festungs-Bauwart II. Klasse 10 Wallmeister	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Eduard Looff	1	Mjr. Max Krieger	Hptm. Reinhold Brandt
1897		Mjr. Franz Brunk				10	–	b.d.	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Eduard Looff	?	Mjr. Kieger	Hptm. Carl Pohl
1898		Mjr. Franz Brunk				9	–	1 Festungs-Oberbauwart 7 Festungs-Bauwart	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Trenk	1	Mjr. Gustav Brunk	Hptm. Carl Pohl
1899		Mjr. Franz Brunk				9	–	1 Festungs-Oberbauwart 7 Festungs-Bauwart	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Trenk	?	Mjr. Kühling	Hptm. Müller
1900		Mjr. Carl Engstfeld				11	–	2 Festungs-Oberbauwart 6 Festungs-Bauwart	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Trenk	1	Oberstlt. Kühling	Hptm. Müller
1901		Oberstlt. Carl Engstfeld				9	–	3 Festungs-Oberbauwart 4 Festungs-Bauwart	2	3 [Poznań]	Oberst Trenk	1	Mjr. Schubert	Hptm. Müller-Schwarz
1902		Oberstlt. Carl Engstfeld				11	–	2 Festungs-Oberbauwart 4 Festungs-Bauwart	2	3 [Poznań]	Oberst Volkmann	1	Mjr. Wehring	Hptm. Müller-Schwarz
1903		Oberstlt. Carl Engstfeld				7	–	2 Festungs-Oberbauwart 4 Festungs-Bauwart 3 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań] Poznań Kostrzyn Głogów Magdeburg Spandau	Oberst Volkmann	1	Mjr. Wehring	Hptm. Zinkhan
1904		Mjr. Friedrich Lichnock				4	–	2 Festungs-Oberbauwart 4 Festungs-Bauwart 2 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberst Engstfeldt	1	Mjr. Brandt	Hptm. Zinkhan
1905		Mjr. Friedrich Lichnock				5	–	5 Festungs-Bauwart 1 Festungs Bau-Oblt. 2 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Schaefer	1	Oberstlt. Brandt	Hptm. Zinkhan
1906		Oberstlt. Johannes Schroeter				4	–	1 Festungs-Oberbauwart 3 Festungs-Bauwart 2 Festungs Bau-Obltn. 1 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Telle	1	Oberstlt. Hartmann	Hptm. v. Brandis
1907		Mjr. Oskar Hauffe				3	–	? Festungs-Oberbauwart ? Festungs-Bauwart 2 Festungs Bau-Obltn. 1 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberst Roos	1	Oberstlt. Hartmann	Hptm. v. Brandis
1908		Mjr. Oskar Hauffe				3	–	2 Festungs-Bauwart 3 Festungs Bau-Hptm. 2 Festungs Bau-Obltn. 1 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Thelemann	1	Oberstlt. Breusing	Hptm. Mueller
1909		Oberstlt. Oskar Hauffe				3	–	3 Festungs Bau-Hptm. 2 Festungs Bau-Obltn. 2 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberstlt. v. Dewitz	1	Mjr. v. Wissel	Hptm. Mueller
1910		Oberstlt. Oskar Hauffe				3	–	6 Festungs Bau-Hptm. 1 Festungs Bau-Obltn. 1 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberst v. Dewitz	1 Festungs Bau-Hptm.	Oberstlt. v. Wissel	Hptm. Mueller
1911		Mjr. Gustav Hagenberg				4	–	4 Festungs Bau-Hptm. 5 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberst Adams	1 Festungs Bau-Obltn.	Mjr. Pohl	Hptm. Lamm
1912		Mjr. Gustav Hagenberg				5	–	2 Festungs Bau-Hptm. 2 Festungs Bau-Obltn. 4 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberstlt. Rotte	1 Festungs Bau-Obltn.	Mjr. Pohl	Hptm. Lamm

1913		Oberstltm. Gustav Hagenberg				6	–	3 Festungs Bau-Hptm. 2 Festungs Bau-Obltn. 3 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań]	Oberst Rotte	1 Festungs Bau-Hptm.	Mjr. Schmidt	Hptm. Reichardt
1914	Posen Ost:	Mjr. Max Andersch				7	–	3 Festungs Bau-Hptm. 4 Festungs Bau-Obltn. 5 Festungs Bau-Ltn.	REORGANIZACJA				Oberstltm. Schmidt	Hptm. Reichardt
	Posen West:	Mjr. Edmund Eylmann				8	–	1 Festungs Bau-Hptm. 1 Festungs Bau-Obltn. 3 Festungs Bau-Ltn.	2	3 [Poznań] Kostrzyn Głogów Poznań Wsch. Poznań Zach. - zniesiony Magdeburg	Oberst Rotte	1 Hptm. 1 Festungs Bau-Hptm. 1 Festungs Bau-Ltn.		